

образования в России: Сборник материалов XIV Международной научно-практической конференции. — Новосибирск: Издательство НГТУ, 2012. — С. 180–183.

8. Абросимова, Е. Место Президентской программы подготовки управленческих кадров в системе непрерывного образования в условиях экономической нестабильности [Текст] / Е. Абросимова // Навстречу 15-летию Президентской программы подготовки управленческих кадров: опыт и перспективы: Сборник материалов Московской международной научно-практической конференции. — Москва, 2011. — С. 72–74.
9. Альтшуллер, И. «Куб инноваций» и палитра инноваторов. Идеи, проекты, уроки и комментарии [Текст] / И. Альтшуллер, Э. Фияксель. — М.: Дело, 2007. — 280 с.
10. Шатилов, А. Кадровые резервы России. Состав и особенности элитного образования [Текст] / А. Шатилов, А. Юдельсон, С. Дойченко. — М.: Центр политической информации, 2007. — 232 с.

ДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ — FAST TRACK СТВОРЕННЯ КАДРОВОГО РЕЗЕРВУ

Розглянуто питання підготовки фахівців — менеджерів нижньої, середньої і вищої ланки, що реалізують програми

розвитку підприємств та організацій, в рамках Державного плану підготовки управлінських кадрів для організацій народного господарства Російської Федерації. Визначено причини популярності Програми у слухачів і роботодавців.

Ключові слова: підготовка фахівців, Президентська програма, навчання дією.

Абросимова Елена Борисовна, кандидат технических наук, доцент, декан факультета подготовки, переподготовки и повышения квалификации специалистов, Нижегородский филиал, Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», Россия, e-mail: eabrosimova@hse.ru.

Абросимова Елена Борисівна, кандидат технічних наук, доцент, декан факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців, Нижегородська філія, Національний дослідницький університет «Вища школа економіки», Росія.

Abrosimova Elena, Nizhny Novgorod branch of National Research University «Higher School of Economics», Russia, e-mail: eabrosimova@hse.ru

УДК 378:637 (477)

Самаріна М. О.,
Гиль М. І.

ДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ АГРАРНОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано тенденції розвитку і реформування аграрної вищої освіти України, проблеми щодо підвищення якості підготовки фахівців, стратегічні шляхи їх вирішення та результати, отримані на сучасному етапі. А саме: проведення незалежного дистанційного заміру знань студентів, впровадження експерименту із збільшення часу їх практичної підготовки, що є складовою управління якістю аграрної освіти.

Ключові слова: аграрна освіта, стандарт, контроль якості знань, тестування.

1. Вступ

Розвиток та якість освіти будь-якої країни є обличчям держави. Зміни в системі вищої освіти України спрямовані на якісне удосконалення підготовки фахівців. Для України як аграрної держави саме стан аграрної освіти є лакмусовим папером для визначення спроможності подальшого розвитку аграрного сектору економіки.

В ході реформування вищої освіти, в тому числі й аграрної, стратегічним завданням є контроль якості знань, формування та репрезентація компетенцій та умінь, набутих під час навчання в результаті синтезу теоретичних та практичних занять.

Якість вищої освіти, зокрема аграрних напрямів підготовки фахівців, на сьогодні значною мірою залежить від змісту освіти, наповненості новітніми матеріалами, можливості набуття якісної професійно-практичної підготовки.

За всіх часів розвитку цивілізації людство не могло існувати без задоволення своїх харчових потреб, які розв'язувалися фахівцями аграрної сфери, зокрема зоотехнічної галузі — сучасними технологіями із виробництва та переробки продукції тваринництва. Цим обґрунтовується актуальність проблеми підвищення якості аграрної освіти в цілому та підготовки фахівців для виробництва продукції тваринництва зокрема.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

На сьогодні узгодження національної системи із забезпечення якості освіти із загальною європейською [1–3] є одним із заходів для досягнення якісно нового рівня професійно-практичної підготовки майбутніх фахівців [4, 5].

Виходячи з цього, одним з актуальних питань у галузі аграрної освіти є формування у випускника вищого навчального закладу соціально та професійно важливих знань, умінь, навичок та компетенцій, які мають відповідати вимогам національного ринку праці [6, 7]. При цьому методологія та методика отримання кількісних та якісних показників освітніх послуг, їх відповідність вимогам галузевого стандарту освіти набуває виключної важливості.

Зрозуміло, що якісний склад вступників значною мірою впливає на якість підготовки молодих фахівців. Враховуючи зауваження сфери бізнесу щодо подекуди недосконалої практичної підготовки студентів і молодих фахівців, в системі аграрної освіти було започатковано проведення експерименту із формування інноваційних підходів підготовки фахівців з аграрних напрямів технологічного змісту: «Агрономія», «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва», «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» з посиленням практичної підготовки.

Виходячи із цього, метою даної публікації є аналіз заходів, що здійснюються у системі аграрної освіти для контролю якості підготовки фахівців та пошук шляхів її покращення.

3. Результати досліджень деяких аспектів управління якістю аграрної освіти

Наведені дані щодо сучасного стану аграрної вищої освіти (рис. 1) ми розглядаємо в контексті її наявного потенціалу, а також осмислення місії аграрних вищих навчальних закладів через підготовку фахівця високого класу, який має забезпечувати ефективну роботу ділянки виробництва, за яку він відповідає, а також своє гідне існування у соціумі.

У світлі можливості реалізації освітянського аграрного потенціалу одними із основних вихідних даних виступає якісний склад вступників.

Рис. 1. Сучасна аграрна вища освіта

У 2013 році було зараховано на навчання до аграрних ВНЗ за денною та заочною формою 37 3229 осіб, у тому числі за освітньо-кваліфікаційним рівнем (ОКР) «Бакалавр» — 19 101, за ОКР «Спеціаліст» 9 655 та за ОКР «Магістр» — 8 573 особи.

Як видно із приведених даних (рис. 2), третина зарахованих на навчання за ОКР «Бакалавр» має суму балів від 600 до 650, майже 1/4 (26 %) — зарахована за результатами вступних випробувань.

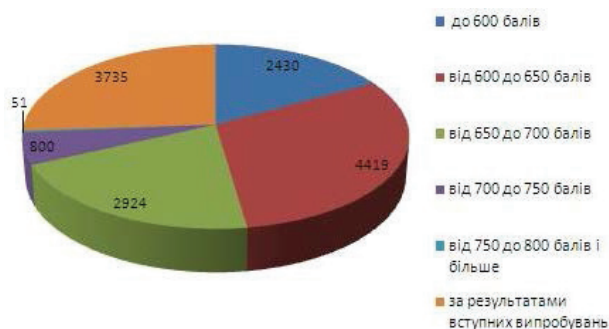

Рис. 2. Якісний склад вступників до вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації Міністерства аграрної політики та продовольства України у 2013 році

Розглядаючи навчальний процес як технологічний при формуванні професійного світогляду, а також підготовку фахівців на основі практичної спрямованості кваліфікаційних вимог з урахуванням кон'юнктури ринку, постає необхідність здійснення ефективного державного контролю результатів освітньої діяльності на відповідність стандартизованим вимогам щодо якості та змісту освіти.

Згідно з вимогами [8], система стандартів вищої освіти являє собою ієрархічну сукупність взаємопов'язаних документів, які встановлюють взаємоузгоджені вимоги до змісту, обсягу і рівня вищої освіти, що зумовлені загальною метою освітньої та професійної підготовки.

На сьогоднішній день у державі лише в системі аграрної освіти проводиться щорічний незалежний замір знань студентів ВНЗ шляхом комп'ютерного дистанційного тестування. Підґрунтям розробки такого заходу була необхідність контролю державою результатів освітньої діяльності, особливо відстеження відповідності сформованих у випускника вищого аграрного навчального закладу професійно важливих знань, умінь та навичок вимогам ринку праці.

Так, у 2013 році заміром рівня залишкових знань було охоплено 8 284 осіб за 17 напрямками підготовки, основні з яких за чисельністю контингенту студентів наведено на рис. 3.

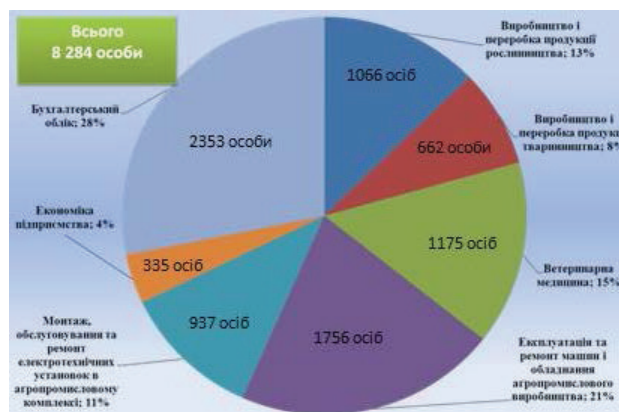

Рис. 3. Кількість студентів, які пройшли тестування у 2013 році

Зазначений захід, що проводиться четвертий рік поспіль, дозволяє здійснювати діагностичну, навчальну та організаційну функції державного контролю в системі стандартизації національної вищої аграрної освіти.

Аналіз деяких результатів тестування приведений на рис. 4.

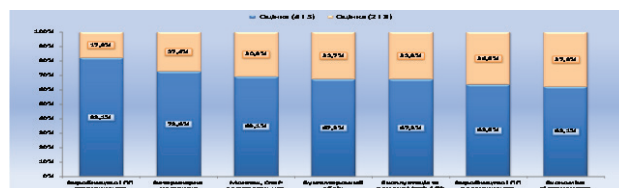

Рис. 4. Якісний показник успішності студентів за результатами незалежного дистанційного заміру знань у 2013 році

Результати дистанційного тестування респондентів у цілому показують покращення ситуації із освітнім рівнем студентів під час навчання в українських аграрних ВНЗ. Абсолютний показник успішності становить 90 %, в контексті аналізу якісного показника успішності більше, ніж 63 % студентів мають оцінки «4» та «5». Вважаємо, що такий показник є індикатором надання ВНЗ випускнику ефективної професійної бази, на якій він здатний здійснити додаткову профільну підготовку (за подальшої його потреби).

За сприяння Міністерства аграрної політики України [9, 10] державною установою «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності аграрних вищих навчальних закладів «Агроосвіта» та фахівцями з технологій та змісту аграрної освіти було розпочато проведення експерименту із формування інноваційних підходів підготовки фахівців з деяких аграрних технологічних напрямів, в тому числі й з «Технології виробництва і переробки продукції тваринництва» з посиленням практичної підготовки.

Проблеми та завдання експерименту це: формування у студентів мотивації до навчання та отримання якісної вищої освіти, професійних умінь, навичок та компетенцій, необхідних для виконання посадових обов'язків у високотехнологічних умовах виробництва, здатність оперативно адаптуватися до виробничих та соціальних умов тощо.

На сьогоднішній день із попередніх результатів навчання студентів експериментальних груп за напрямом «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» впливає кілька висновків. Так, розвиток двох останніх компонентів тріади «знання ↔ уміння ↔ навички» переважає у студентів експериментальних груп. Про це свідчить якісне проходження студентами навчальних та виробничих практик.

4. Висновки

Найвні тенденції розвитку національної аграрної вищої освіти можуть бути змістовно змінені та доповнені, але ефективність цього удосконалення має контролюватися державою як замовником кадрів, враховуючи вимоги виробництва.

Якість підготовки фахівців значною мірою залежить від рівня знань абітурієнтів, а також якості теоретичних знань та практичних умінь, навичок та компетенцій, набутих студентами під час навчання у ВНЗ. Визначення впливу більш ранньої і більш тривалої від традиційної практики студентів на якість їх підготовки, на відповідність знань, умінь і компетенцій вимогам сучасного ринку праці є одним із пріоритетів подальшої роботи щодо підвищення якості підготовки фахівців для аграрного сектору економіки України та стратегічних шляхів їх вирішення.

Література

1. Bologna Declaration. Joint Declaration of the European Ministers of Education Convened in Bologna on the 19th of June 1999 [Electronic resource] / The European Higher Education Area. — Available at: \www/URL: http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf
2. Журавський, В. С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти [Текст] / В. С. Журавський, М. З. Згуровський. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. — 200 с.
3. Кремень, В. Г. Болонський процес: зближення, а не уніфікація [Текст] / В. Г. Кремень // Дзеркало тижня. — 13–19 грудня 2003. — № 48(473). — С. 6–13.
4. Указ Президента України «Про заходи щодо пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30 вересня 2010 р. № 926 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/12323.html>
5. Trends in Learning Structures in Higher Education (II) [Text] / Follow-up Report prepared for the Salamanca and Prague Conferences of March/May 2001. — Helsinki: National Board of Education, 2001. — 63 p.

6. Закон України № 2984-III «Про вищу освіту» [Текст] / Відомості Верховної Ради. — К., 2002. — № 20. — 134 с.
7. Implementation of «Education And Training 2010» Work Programme [Electronic resource] / Key Competences for Lifelong learning: A European Reference Framework. — Work programme, Working Group B «Key Competences», November 2004. — Available at: \www/URL: http://formacion.educalab.es/eva2013/pluginfile.php/2331/mod_resource/content/2/Key%20competences%20for%20lifelong%20learning.%202004
8. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.
9. Наказ Міністерства аграрної політики України № 412 від 14.07.2010 р. «Про проведення експерименту і впровадження експериментальних навчальних планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» у вищих навчальних закладах Мінагрополітики» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://document.ua/pro-provedennja-eksperimentu-i-vprovadzhenja-eksperimentaln-doc36471.html>
10. Наказ Міністерства аграрної політики України № 464 від 4.08.2010 р. «Про внесення змін до Положення про проведення експерименту і впровадження експериментальних навчальних планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» в окремо взятих вищих навчальних закладах Міністерства аграрної політики України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://document.ua/pro-provedennja-eksperimentu-i-vprovadzhenja-eksperimentaln-doc36471.html>

К ВОПРОСУ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ АГРАРНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Проанализированы тенденции развития и реформирования аграрного высшего образования Украины, проблемы относительно повышения качества подготовки специалистов, стратегические пути решения таких проблем и результаты, полученные на современном этапе. А именно: проведение независимого дистанционного замера знаний и внедрение эксперимента по увеличению времени практической подготовки, что является составляющей управления качеством аграрного образования.

Ключевые слова: аграрное образование, стандарт, контроль качества знаний, тестирование.

Самарина Мария Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, секретар Науково-методичної комісії напрямку «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта», Київ, Україна, e-mail: samarina@bigmir.net.

Гіль Михайло Іванович, доктор сільськогосподарських наук, професор, член НААН України, голова Науково-методичної комісії напрямку «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», Миколаївський національний аграрний університет, Київ, Україна, e-mail: michaelgill@ukr.net.

Самарина Мария Алексеевна, кандидат сельскохозяйственных наук, старший научный сотрудник, секретарь Научно-методической комиссии направления «Технология производства и переработки продукции животноводства», Государственное учреждение «Научно-методический центр информационно-аналитического обеспечения деятельности высших учебных заведений «Агроосвита», Киев, Украина.

Гиль Михаил Иванович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, член НААН Украины, председатель Научно-методической комиссии направления «Технология производства и переработки продукции животноводства», Николаевский национальный аграрный университет, Киев, Украина.

Samarina Maria, State Institution «Scientific-methodical center of information and analytical support for higher education institutions «Agrosvita», Kyiv, Ukraine, e-mail: samarina@bigmir.net.
Gill Michael, Mykolajiv National Agrarian University, Kyiv, Ukraine, e-mail: michaelgill@ukr.net